

BOLONIYA JARAYONI VA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMIDA MALAKA OSHIRISHNING QIYOSIY TAHLILI

O.Sh. Jaynarov

Tayanch doktorant.

Oliy ta'lim tizimi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17395974>

Annotatsiya. Maqolada Boloniya jarayoni doirasida oliy ta'limda pedagoglarning malaka oshirish tizimi va O'zbekiston tajribasi qiyosiy tahlil qilinadi. Yevropa oliy ta'lim hududida (EHEA) qo'llanilayotgan kredit-modul tizimi, umrboqiy ta'lim, kompetensiyaviy yondashuv, mobillik dasturlari hamda raqamli texnologiyalardan foydalanish O'zbekiston oliy ta'limidagi an'anaviy malaka oshirish shakllari bilan taqqoslanadi. Tadqiqot natijasida o'xshashliklar, farqlar va istiqbolli yo'nalishlar aniqlanadi.

Kalit so'zlar: Boloniya jarayoni, malaka oshirish, kredit-modul tizimi, ECTS, hayot davomida ta'lim, kompetensiya, mobillik.

Kirish. XXI asrda oliy ta'lim tizimida pedagoglarning malaka oshirish jarayonlari global miqyosda yangilanmoqda. Boloniya jarayoni (1999 yildan) Yevropa oliy ta'lim hududida yagona standartlarni shakllantirib, diplomlarning xalqaro tan olinishini ta'minladi. Asosiy tamoyillardan biri-hayot davomida ta'lim va uzluksiz professional rivojlanish (CPD). O'zbekiston ham ushbu yo'nalishda qadam tashlab, oliy ta'limni modernizatsiya qilish jarayonida Boloniya tajribasiga asoslanmoqda.

Boloniya jarayonida malaka oshirishning nazariy asoslari.

Boloniya jarayonida oliy ta'limda malaka oshirish quyidagi asosiy yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- Kredit-modul tizimi (ECTS);
- Formal, noformal va informal ta'lim;
- Kompetensiyaviy yondashuv;
- Refleksiya va peer-learning;
- MOOC, e-portfolio va raqamli texnologiyalar;
- Erasmus+ kabi xalqaro mobillik dasturlari.

O'zbekiston oliy ta'limida malaka oshirish tizimi.

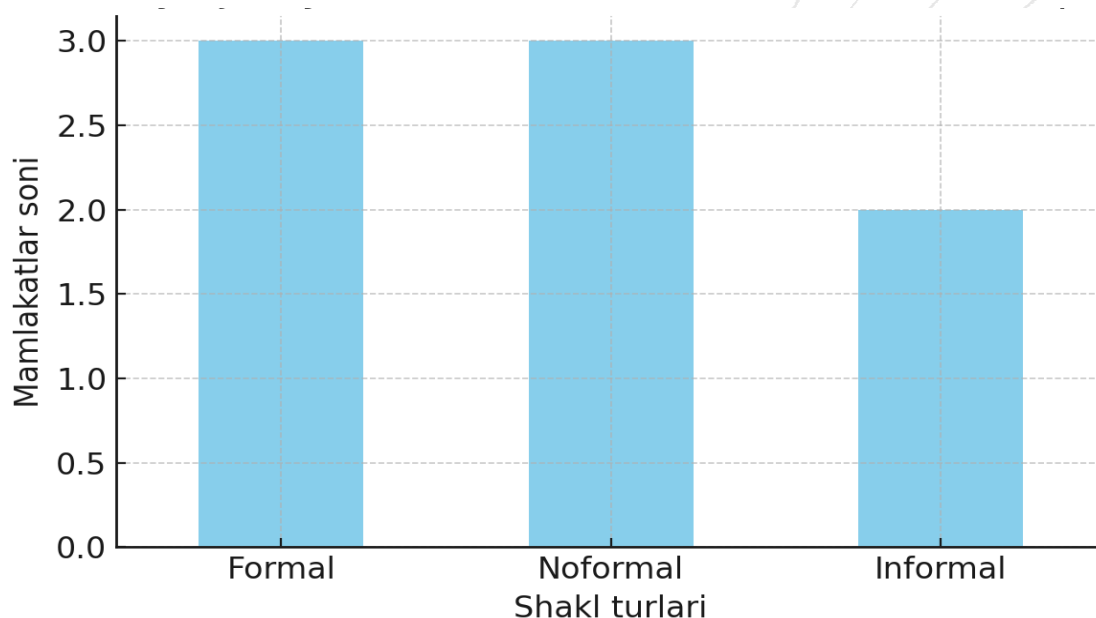
O'zbekiston oliy ta'limida pedagoglarning malaka oshirish jarayonlari quyidagicha amalga oshiriladi:

- Malaka oshirish institutlari va pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish mintaqaviy vatarmoq markazlari;
- Qisqa muddatli kurslar va seminarlar;
- Attestatsiya asosida qayta tayyorlash;
- Platformalar orqali masofaviy ta'lim;
- Xalqaro hamkorlik dasturlari (ammo cheklangan miqdorda).

Qiyosiy tahlil jadvali

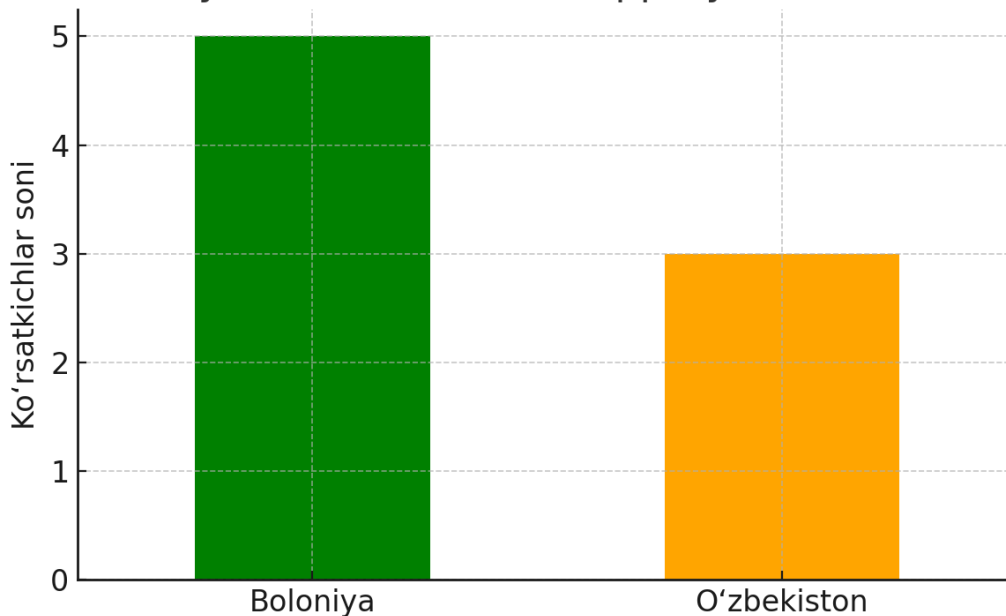
Ko'rsatkich	Boloniya jarayoni	O'zbekiston	Izoh
Tizim	Kredit-modul (ECTS)	An'anaviy kurs va attestatsiya	ECTS to'liq joriy qilinmagan
Shakllar	Formal, noformal, informal	Asosan formal	Noformal va informal endi rivojlanmoqda

Mobillik	Erasmus+, xalqaro almashinuv	Cheklangan	Mobillik imkoniyatlari kengaymoqda
Baholash	Kompetensiya asosida, portfel	Imtihon va attestatsiya	Portfel keng joriy etilmagan
Texnologiyalar	MOOC, e-portfolio	masofaviy kurslar	Integratsiya jarayoni boshlang'ich bosqichda

Rasm 1. Boloniya jarayonida malaka oshirish shakllarining taqsimoti.

Boloniya va O'zbekiston taqqosiy ko'rsatkichlari

Rasm 2. Boloniya jarayoni va O'zbekiston oliy ta'limida malaka oshirish taqqoslanishi.

O'zbekiston uchun taklif va istiqbollar

- Kredit-modul tizimini to'liq joriy etish;
- Portfel va refleksiya metodlarini tatbiq qilish;
- MOOC va xalqaro kurslarni integratsiya qilish;

- Erasmus+ va mobillik dasturlarini kengaytirish;
- Attestatsiya tizimini kompetensiyaviy yondashuv asosida yangilash.

Xulosa. Qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, Boloniya jarayonida malaka oshirish kompetensiyaga asoslangan va xalqaro darajada integratsiyalashgan tizim sifatida shakllangan.

O'zbekistonda esa an'anaviy kurs va attestatsiya ustuvor. Biroq, oxirgi yillarda boshlangan islohotlar Boloniya tajribasini bosqichma-bosqich tatbiq etish imkonini beradi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Bologna Declaration (1999). Joint declaration of the European Ministers of Education.
2. European Commission (2020). European Higher Education Area (EHEA) report.
3. OECD (2019). Teachers' Professional Learning and Development. Paris: OECD Publishing.
4. EQF (2008). European Qualifications Framework for Lifelong Learning.
5. UNESCO (2021). Futures of Education: Learning to Become. Paris: UNESCO.
6. Advance HE (2019). UK Professional Standards Framework (UKPSF).
7. KMK (2019). Fortbildung der Lehrkräfte: Rahmenkonzept. Kultusministerkonferenz, Germany.
8. Italian Ministry of Education (2018). CPD guidelines for higher education.
9. French Ministry of Education (2017). Professional development modules for teachers.
10. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 415-sonli qarori (2024).